

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Preciosa || Hiero-||theca || Dvodecim || Vnionibvs ||
Colo-||niensis Historiae || Exornata**

Gelenius, Aegidius

Coloniae Agrippinae, 1634

VI. Lapis S. Hildegarvs Sardius

urn:nbn:de:hbz:466:1-9564

† Trecaſ

tur Eccleſia. Ait enim; & idcirco auctoritate beati Petri fancimus, vt ſupra-
dicta Eccleſia Moguntina perpetuis temporibus ſibi & ſucceſſoribus
ſuis, in Metropolim ſit confirmata. Habens has ſub ſe ciuitates, id eſt,
Tungris, Coloniam, Wormaciam, Spiratiam, & Trectis* & omnes
Germaniæ gentes, quas ſua fraternitas, per ſuam prædicationem Chriſti
lumen cognoscere fecit, &c. Vide Baron. ad illum ann. Deinde obſtat
quod ſupra in literis Zachariæ ann. 748. Agilolphus poſt Episcopos, Spireſem, VVir-
ceburgenſem &c. collocetur. quibus ſi Archiepiſcopus fuiſſet iam anno 745 crea-
tus, eſſet præferendus. Accedit, quod in literis, de anno 745. Metropolitana Eccle-
ſia Coloniens. non Agilolpho, ſed Sancto committatur Bonifacio. Habet enim; nomi-
ni tuo (Bonifaci) Metropolim Coloniam confirmauimus. Vnde San-
ctus Bonifacius initio Colonia videtur conſtitutus Metropolitanus, deinde tamen, mu-
tata Pontificis Zachariæ voluntate, anno 751. Moguntia deſignatus. Reſponderi
ſolet ad primum, illo Zachariæ priuilegio ampliffimam Sancto Bonifacio in quoſ-
vis alios Episcopos & Archiepiſcopos factam eſſe poteſtatem, quæ ordinariam Archie-
piſcopi ſuperaret. & excederet facultatem, vt etiamnum in Legato Pontificis per v-
niuerſam noſtram Germaniam videmus. Quæ reſponſio poteſt confirmari ex c.
de perſona diſt 65. vbi videntur vnus etiam prouincie admitti plures Archie-
piſcopi, ſibi ſubordinati. Nam traditur ibi, ſi in prouincia adſit PRIMVS AR-
CHIEPIſCOPVS, non conſecret Episcopus ſine conſenſu Primatis. Ad 2. Reſpon-
detur, ſape in recensendis Archiepiſcopis & Episcopis non ſeruari ordinem dignita-
tis, ſed prouincia, atque Episcopos etiam ante alios Archiepiſcopos, ſuis ſubijci Archi-
episcopis prouincialibus, vt videbis in alijs Episcopis noſtris notatum. Ad 3. quoque
Reſpondetur, nomini Bonifaci quidem delatam Eccleſiam Metropolitanam, non ita,
vt ipſe illius Coloniens ſit Metropolitanus, ſed vt ex ipſius directione conſtituatur
Archiepiſcopus Vbiorum. Se autem ipſum conſtituere, per iura & Canones ipſi non
licebat. Quare alium ab illo præfici iubet Pontifex, idque verba Pontificis expreſſe ſu-
tis declarant. Sed hæc notaſſe ſufficiat.

Claruit Ca-
 rolo Martel-
 lo Auſtraſie
 Duce & Rege
 Pipino anno
 Chriſti 754.

VI. Lapis

Sardius

HILDEGARI vittas rubefecit purpura ſacri
 Sanguinis, Hilberti nomen habebat idem.

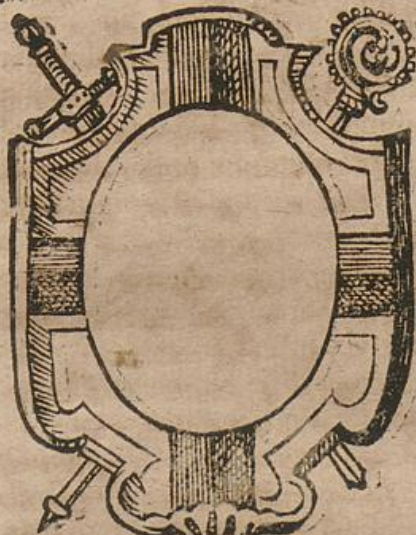
ex V Vilh Salsm.
 Tempe-

B. Hilde-
garius ele-
uauit S.
Svibertū
vti Legatus
Apostolic⁹

A.

B.

C.

TEMPESTATE Pipini (qui maior erat
domus Franciæ, Dux Agrippi-
nensis, Austriæ, Turingiæ & Burgun-
diæ Prouinciæ totiusque Lotharin-
giæ, postea Francorum Rex, filius Ca-
toli Martelli Principis) B. HILDEGA-
RVS S. Agilolphi, intercedente me-
dio Rangefrido Archiepiscopo, suc-
cessor, Coloniensibus præfectus fuit
Archipræsul. *vita S. Sviberti cap. 32.*
Religiosus Beatarum mentium ob-
seruator, summo cum honore (quo-
iam B. ENGELBERTVM vidimus à
Principibus viris dignatum) Step-
hani Pontificis iussu & autoritate, S.
Sviberti exuias antequam in bello
Saxonico ad visurgim occumberet,
solenniter eleuatas recondidit. Nam
anno 755. S. Stephanus II. Romanus
Pontifex ob crudelem Haistulphi
Longobardorum Regis incurfionem

Italia pulsus, ad Pipinum Martelli Filium, acerrimum fidei Catholiciæ,
propugnatores confugit, à quo Regicè exceptus, mensè dum accum-
beret, miras S. Sviberti res supra naturæ facultatem gestas audiuit; ro-
gatusque fuit, vt ipsum Svibertum in album referret Sanctorum. Cui
Pontifex ex itinere lassus, maleque nonnihil ad Sanctum Dionysium
sentiens, vt gratificaretur, vices suas Venerabilibus Patribus, & Pontifi-
cibus, S. Hildolpho Treuitorum, Bonifacio Moguntinorum Archiepi-
scopis, Fulchario Leodiensi Episcopo, & præcipuè HILDEGARO NO-
STRO COLONIENSI ARCHIEPISCOPO commendauit, vt examinata
diligenter Sviberti vita, moribus, gestisque stupendis, ipsum Sancto-
rum numero accenserent. Parituros Pontifici Maximo Præsules, & noui
Saxonum incurfus, & Italica Pipini Regis expeditio contra Haistul-
phum Ecclesiæ Romanæ perturbatores suscepta aliquamdiu retarda-
uit; à cuius euentu omnia metiebantur. Atque ita solemnis illius decla-
rationis dies nonnihil fuit ampliatus. Priusquam tamen VENERABILIS

ET

ET DIVVS PATER HILDEGARVS COLONIENSIS ARCHIEPISCOPVS
 in bellum Saxonicum iuxta visurgim fluuium proficisceretur, in quo
 PRO CHRISTI FIDE OCCVBVIT, SEV, vt ait S. Ludgerus, MARTYRI-
 ZATVS FVIT, Werdam cum suis clericis 5. Id. Iun. adijt, postera vt ipsum
 Svibertum luce eleuatum ex Pontificis Max. iussu in catalogum re-
 ferret Sanctorũ; 14. igitur Id. Iun. à sacro solenniter decantato, cum suis
 Serenissimus presbyteris, clericis ac conuentus fratribus S. Sviberti accessit tumu-
 lum, è cuius visceribus erutum sacrum S. Sviberti pignus, astantem cū
 FERDI- vniuersa præsentium multitudinis Archipræsulem vbi aperiebatur sar-
 NANDVS cophagus, mirè grato odore recreauit. Ipse Archiepiscopus venerabun-
 Archiepisco- dè ex priori exemptum arca corpus pontificalibus induit vestimentis
 pus Colo &c. atque in altera pulcherrima inclusum capsula recondidit; statuitque Ar-
 pro suo pio chipræsul anniuersarium huius solemnitatis diem 4. Id. Iun. vt impo-
 zelo, non ita sterum piè religioseque obseruarent. Intererat huic solemnitati ciuis
 dudū per D. Colonienſis Robertus de vetere Monte appellatus, mutus & surdus,
 Ioannē Gele- qui dum in conspectu Præsulis omniumque circumstantium sancti ex-
 niū suum in osculabatur manum, & audiendi recepit facultatem, & loquendi Qua-
 spiritualibus re ingens omnium pectora animosque compleuit gaudium. Quin ex
 Vicariū de- pluribus consuebant locis complures, vt à peste, anginaque quam squi-
 nuo eleuauit. nantiam appellat S. Ludgerus à Græco στυαγγη, curarentur, à quibus o-
 C
 mibus curatis de cætero nuncupatus fuit Patronus pestis squinantia.
 Ita S. Ludgerus in vita S. Sviberti, c. 5. Ab hoc S. Præsule Sviberto, non
 B. Sviber- modicum olim S. HILDAGARVS abstulerat beneficium. Nam cum Pi-
 tus apparet pinum perfidos persequentem Saxones armatus comitaretur; in comi-
 B. Hilda- tatu ex equo excussus, scapulam, brachiumque alterum, & capitis tem-
 garo & ipsū pus ad ripam collisit, vt semianimis in tentorium deferretur. Verum
 sanat. proxima insequenti nocte se illi in somnio exhibuit S. Svibertus, pro-
 * Insula S. mittens futurum, vt si ipsius visitaturus esset sepulchrum, sanitati resti-
 Sviberti o- tueretur. A somno excitatus S. Præsul Noster, illud vnicè agebat, vt in S.
 D
 lim, nunc di- Sviberti insulam * deueheretur. Deuectus patrocinio S. Sviberti im-
 citur Insula plorato, desideratam recuperauit sanitatem. Idem alias militari in Sa-
 Casaris à xoniam expeditioni cum legatus adesset, eam sanguine suo pro fide
 Friderico Catholica purpurauit. De quo præclare S. Ludgerus ad Rixfridū Tra-
 Casare ab iectensem Episcopum (licet pro eo Baronius Marcellinum appellet)
 anno 1148. in vita S. Sviberti, VENERABILIS, inquit, ET DIVVS PATER HILDE-
 ex archiuo GARVS COLONIENSIS EPISCOPVS IN BELLO SAXONICO APVD
 &c. WESERAM, OCCISVS, IMO MARTYRIZATVS PRO FIDE CHRISTI:

Hæc

(Hæc ille. De eodem ita loquuntur annales Pipini, Caroli Magni, & Ludouici ab authore eius ætatis conscripti ad ann. 753. Hoc anno Pipinus Rex cum exercitu magno Saxoniam ingressus est. & quamuis Saxones obstinatissime resistere, pulsati tamen cesserunt, & ipse vsque ad locum qui dicitur Rimi, qui est super fluium VViseram accessit; in qua expeditione Hildegarius Archiepiscopus interfectus est in monte, qui dicitur Viburg.) Hactenus illi. Attamen iam supra ex S. Ludgero retulimus S. HILDEGERO ad 755. vel ex æra Baronij n. 10. ad annum 754. demandatam fuisse à Stephano Papa inquisitionem, in vitam Sancti Sviberti, quæ aliquamdiu adhuc propter Regis Pipini expeditionem fuit dilata. Ideoque non anno 753. potuit esse defunctus, nisi ex alia ipsa ipsa æra tunc statueris obiisse. Næ dignissimus, qui & ipse honore elevationis afficeretur. Ut autem adeptam Martyrij adorem, gratam maiores nostri recolerent memoria, hoc illi in facello & atrio Augustæ Basilicæ Flauie Helenianæ, quam Sancti Gereonis appellamus, statuerunt Epitaphium, in molliori marmore incisum, quod vel ab imperito, vel à posteris non nihil videtur corruptum:

HILDIBERTVS MERITIS QVI FVLSIT EPISCO
PVS ALMIS ASSVMPTVS COELO HOC IACET S HILDE-
CIN TVMVLO. OBIIT ANNO INCARN. DOMINI: GARI.
DCCLXII. IIIIKL. IVL.

Quod ita corrigendum, ut vel legatur DCCLIII. IV. Kal. Iul. ut legit Cratepol. vel potius DCCLVII. &c. nam manus incisoris non nihil videtur vacillasse & forte sculpendo V. in X. mutasse, quod videtur ipsa forma docere non perfecte decussata, vel certe expressurus duo II. manu titubante aberrasse. C. vero minus, ociosi viatores videntur inter scripsisse. Hæc ideo moneo Lectore, ut quid authores veteres sensisse de fatali eius anno, quæ alij ex alia æra circa hæc ipsa definiunt tempora, ostendat.

D Nam ex sua æra Aimoinus B. HILDEBERTI, quem ipse HILDEGARIVM nominat, fatalem tradit annum Christi 753. cum ex alia B. Ludgeri in epistola sua ad Rixfridum Traiectensem observata, vixerit adhuc anno Christi 754. & 755. (ut colligere licet ex Sigonio lib. 3. de regno Italia) ubi illis annis Haistulphus Longobardorum Rex ab Imperatoris exercitu domabatur, post quem domitum adhuc supererat Beatus Archipræsul HILDEGERVS, ut iam vidimus, in Sancti Sviberti reliquiarum elevatione.

F

VII. La-